

6. Bykov, VYu., Kuharenko, VM., Syrotynko, NG., Rybalko, OV., 2008. 'Tekhnologiya rozrobky dystantsiynogo kursu : navchal'nyy posibnyk (Technology of the distant course modeling: tutorial)', K. : *Milenium*, 324 s.
7. Yel'nikova, GV., 2003. 'Osnovy adaptivnogo upravlinnya : kurs lektsiy (Basics of adaptive management: course lecturer) ', K. : *CIPPO APN Ukrainy*, 133 s.
8. Bratko, MV., 2012. 'Sutnisnyy zmist ponyattya «osvitnye seredovyshche VNZ» (Essential content of the notion of VNZ)', *Pedagogichna osvita: teoriya i praktika, Kyiv. un-t im. B. Grinchenka, Psihologiya. Pedagogika, № 18*, S. 50 – 55.
9. Honcharenko, S., 1997. 'Ukrayins'kyu pedagogichnyy slovnyk (Ukrainian pedagogical vocabulary)', K. : *Lybid'*, 376 s.
10. Batsurovs'ka, IV., Samoilenko, OM., Andryushchenko, YaE., 2016. 'Implementation of cloud technologies into tutor's educational web resource', *Intelektual'ni systemy pryynyattya rishen' i problemy obchislyuval'nogo intelektu: materialy mizhnarodnoyi naukovoyi konferentsiyi*, Kherson : *Vydavnytstvo PP Vyshemyrs'kyu V. S.*, S. 12–13.
11. Ustinova, EG., Lazareva, EG., 2017. 'Vozmozhnosti primeneniya ehlektronnogo resursa na platforme MOODLE v kurse Linejnaya algebra i analiticheskaya geometriya (Possibilities of the e-course application on the MOODLE platform in the course "Analytical geometry")'. Dostupno : <<https://docplayer.ru/33362415-Vozmozhnosti-primeneniya-elektronnogo-resursa-na-platforme-moodle-v-kurse-lineynaya-algebra-i-analiticheskaya-geometriya.html>> [Data obrashcheniya 01 Fevralya 2019].

10.33930/ed.2019.5007.11(3)-7

УДК 378. 796.01:159.9

**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД
МАЙБУТНІХ ТРЕНЕРІВ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ З
ПРЕДМЕТУ “ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ”**

*PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL SUPPORT OF FUTURE
TRAINERS AT PRACTICAL CLASSES OF THE SUBJECT
“PEDAGOGICAL SKILL”*

Т. М. Булгакова

Актуальність дослідження. Одним із пріоритетних завдань виховання майбутніх тренерів має бути формування в них педагогічних умінь і здібностей. Психолого-педагогічний супровід є явищем, яке визначає механізми впливу на особистість, що виробляються у

Urgency of the research. One of the priority tasks of upbringing future trainers should be the formation of their pedagogical skills and abilities. Psychological and pedagogical support is a phenomenon that determines the mechanisms of influence on the personality, which are produced in

процесі навчання у закладі вищої освіти. Система професійної діяльності педагога забезпечує сприйняття умінь і здібностей, які потрібні майбутньому тренеру.

Постановка проблеми. Чи є організаторські уміння і здібності майбутніх тренерів ефективним компонентом їх психолого-педагогічного супроводу?

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання психологічно-педагогічного супроводу майбутніх тренерів розглядалися у працях вчених В. Воронової, О. Гриня, К. Ковальчук. Суб'єктивні і об'єктивні критерії професіоналізму тренерів виокремила вчена М. Моспан. Т. Петровська, І. Толкунова, І. Смоляр характеризували основні характеристики спортивної діяльності та педагогічної майстерності спортсменів, які мають значення для розвитку особистості спортсмена і тренера.

Постановка завдання. Вирішуючи проблему психолого-педагогічного супроводу майбутнього тренера потрібно формувати у нього педагогічні уміння і здібності. Перспектива розвитку організаторських умінь базується на самовихованні та використанні тренінгів майбутніми тренерами. На заняттях з дисципліни "Педагогічна майстерність" дається поштовх до розкриття організаторських здібностей особистості, можливості самостійно робити вибір щодо осмислення недоліків та підвищення їх рівня.

Виклад основного матеріалу. Проблема психолого-педагогічного супроводу майбутніх тренерів може вирішуватися на

the process of studying at a higher education institution. The system of professional activity of the teacher provides the perception of the abilities and abilities needed by the future trainer.

Target setting. *Is organizational skills and abilities of future trainers an effective component of their psychopedagogical support?*

Actual scientific researches and issues analysis. *Questions of psychological and pedagogical support of future trainers were considered in the writings of V. Voronova, O. Grin, K. Kovalchuk. Subjective and objective criteria for the professionalism of trainers were distinguished by scholar M. Mospan. T. Petrovskaya, I. Tolkunova, I. Smolar described the main characteristics of sports activities and pedagogical skills of athletes, which are important for the development of the personality of the athlete and the trainer.*

The research objectives. *Solving the problem of psychological and pedagogical support of the future trainer need to form his pedagogical skills and abilities. The prospect of developing organizational skills is based on self-education and the use of trainings by future trainers. In the lessons on discipline "Pedagogical Skill" gives an impetus to the disclosure of organizational abilities of the individual, the ability to independently make choices about understanding the disadvantages and raising their level.*

The statement of basic materials. *The problem of psychological and pedagogical support for future trainers can be*

заняттях з “Педагогічної майстерності”, де студенти розвивають педагогічні вміння, які потрібні під час роботи тренером. Одним із найважливіших умінь тренера є організаторські, які сприяють розвитку вміння організувати навчання і виховання на тренуваннях і змаганнях, розвивати групову взаємодію. Ці вміння і здібності є також актуальними в інших сферах соціальної практики особистості, гармонізують життя, корегують баланс духовних сил, привносять настанови у погляди на оточуючий світ, рятують від обмеженості свідомості і стереотипів мислення. Успішне навчання і психологічний розвиток особистості є основою взаємодії в вихованні і навчанні студентів при вирішенні проблем, пов’язаних з психолого-педагогічним супроводом.

Висновки. Значна увага педагогів під час психолого-педагогічного супроводу має бути звернена на створення обстановки творчості, взаєморозуміння і взаємопідтримки на практичних заняттях з “Педагогічної майстерності”. Ситуація успіху під час розвитку організаторських умінь передбачає продуктивне формування інтересу до дисципліни, бажання брати активну участь у пізнавальному процесі.

Ключові слова: психолого-педагогічний супровід, майбутні тренери, заклад вищої освіти, організаторські вміння і здібності.

Актуальність теми дослідження. Розробка шляхів, засобів і методів підвищення педагогічних умінь майбутніх тренерів базується на використанні здібностей студентів. Ефективність занять з предмету “Педагогічна майстерність” – це один із напрямів визначення потреб нового змісту навчання та психолого-педагогічного супроводу суб’єктів спортивної діяльності.

solved in classes on "Pedagogical Skill", where students develop the pedagogical skills that are needed during the work of the trainer. One of the most important skills of the trainer is organizational, which contributes to the development of the ability to organize training and education in trainings and competitions, to develop group interaction. These skills and abilities are also relevant in other areas of social practice of the individual, harmonize life, adjust the balance of spiritual forces, introduce guidelines in the views on the surrounding world, save from the limited consciousness and stereotypes of thinking. Successful learning and psychological development of the individual are the basis of interaction in the education and training of students in solving problems associated with psychological and pedagogical support.

Conclusions. Much attention of teachers during psychological and pedagogical support should be directed to creating a climate of creativity, mutual understanding and mutual support in practical lessons on "Pedagogical Skill". The situation of success during the development of organizational skills involves the productive formation of interest in discipline, the desire to actively participate in the cognitive process.

Keywords: psychological and pedagogical support, future trainers, institution of higher education, organizational skills and abilities.

Педагогічна майстерність майбутніх фахівців відповідає гуманістичній парадигмі освіти, метою якої є розвиток цілісної особистості. Найважливішим в роботі майбутнього тренера-педагога є забезпечення усвідомленого, активного, зацікавленого і самостійного виконання різних навчальних завдань в умовах спеціальної організації.

Постановка проблеми. Особливості психолого-педагогічного супроводу суб'єктів спортивної діяльності в умовах закладу вищої освіти вимагають досконального вивчення і узагальнення. Важливою умовою створення єдиного простору їх розвитку повинні стати вироблення і формування установок у студентів, які ведуть до професійного успіху.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему психолого-педагогічного супроводу майбутніх суб'єктів спортивної діяльності розробляли вчені В. Воронова, О. Гриня, В. Ковальчук, М. Мосьпан, І. Фольварочний та інші. Значний вплив на розвиток концепції психолого-педагогічного супроводу суб'єктів спортивної діяльності мають праці В. Воронової і О. Гриня, які розкрили напрями подальшої розробки "системи психологічного забезпечення як складової практики сучасної підготовки спортсменів" [2, с. 29]. На думку І. Фольварочного, психолого-педагогічним супроводом майбутнього тренера є система діяльності науково-професорського складу закладу вищої освіти, яка спрямована на забезпечення вимог, що пред'являються до навчання і психологічного розвитку студента. Великого значення він надає впливу стресорів на студента, які виникають під час здобуття знань та можуть знешкодитися при створенні сприятливих умов для наукового вдосконалення, знищенні психологічних бар'єрів, якісному інформаційному забезпеченні, формуванні гуманних основ особистості [9, с. 74]. Вчена В. Ковальчук гостро ставить питання про професійне вигорання тренерів, як досвідчених, так і початківців, у яких відбувається реакція на стрес. Факторами, які ведуть до вигорання є загальний чинник людської сфери обслуговування; високий тиск на спортсменів і тренерів, присвячений перемозі; проблеми, пов'язані із дисципліною; розмаїття людей і проблем, з якими стикаються тренери [4].

Науковець М. Мосьпан стверджує, що зміст, структура, цілі і мотиви спортивної діяльності впливають на хід і розвиток психічних процесів тренера. Відповідно її досліджень, психолого-педагогічними умовами формування успішної діяльності спортивних тренерів є організація навчального процесу на рівні предметно-предметних відносин, яка створює еквівалентний рівень домагань спортсменів; гуманістична спрямованість психолого-педагогічної підготовки; позитивні міжособистісні відносини у колективі, що забезпечують рівні можливості для розвитку і становлення спортсменів [10]. Вчений А. Проценко, розкриваючи формування професійної

компетентності майбутніх учителів фізичної культури, наголошує на необхідності у них психолого-педагогічних умінь та знань з теорії і методики фізичного виховання і спорту [7, с. 18]. У дослідженнях психолого-педагогічного супроводу Г. Бойко порушені питання підготовки спортсменів у параолімпійському спорті. Вчена вважає, що для ефективного функціонування спортсменів потрібно розробити оптимальні педагогічні умови, які можуть бути створені при опрацюванні психологічних факторів супроводу спортивної діяльності [1, с. 17].

Постановка завдання полягає в розкритті особливостей впровадження актуальних питань психолого-педагогічного супроводу в контексті самовиховання організаторських умінь у майбутніх тренерів на практичних заняттях з предмету “Педагогічна майстерність”.

Виклад основного матеріалу. Психолого-педагогічний супровід є плануванням підготовки і взаємодії суб’єктів спортивної діяльності, вирішенням питань психологічного забезпечення їх професійного розвитку та громадської діяльності тренера і спортсмена. Основним завданням психолого-педагогічного супроводу позначається створення ефективних програм психологічного втручання протягом усіх етапів багаторічного тренування спортсменів [2, с. 30].

Сучасні підходи до психолого-педагогічного супроводу підготовки спортсменів вимагають активної участі педагога в процесі навчання, виховання і розвитку. Обов’язковою умовою успішності цього процесу є викладання основ предмета “Педагогічна майстерність” в формі активної взаємодії. Ефективність психолого-педагогічного супроводу визначається в процесі спостереження за розвитком особистості студентів і формуванням у них навичок компетентності. Педагог повинен бути не керівником, а скоріше порадиником, намагатися викликати у підопічних захоплення яскравою справою, надихати їх на творчість, підтримувати інтерес, активність в пошуку істин [8].

Питання оцінки педагогічної майстерності фахівця мають складність в тому, що вони не є результатом педагогічної освіти або суми знань, а вимагають комплексного аналізу і підходу до його розгляду. У формуванні педагогічної майстерності особистості можна виділити такі головні елементи: загальні ціннісно-сміслові установки; ціннісні орієнтації; комплекс уявлень про учня, його особистість і розвиток; комплекс етичних правил спілкування з вихованцями [6, с. 19]. Педагогічна майстерність є структурованим володінням основами педагогіки, комплексом соціально-психологічних характеристик особистості, науково-теоретичних і методичних знань, умінь, міжособистісної компетентності, які дозволяють ефективно вирішувати завдання навчання, виховання і розвитку особистості. Психологічним критерієм педагогічної

майстерності є високий ступінь сформованості у спортсменів стійкого інтересу і творчого ставлення до спорту, здібностей і хорошої фізичної підготовки, глибокого знання конкретного виду спорту і вміння долати труднощі. Складовими педагогічної майстерності є педагогічні вміння та здібності [6, с. 32].

Одними із педагогічних умінь є організаторські, які припускають здатність організовувати виконання роботи, регулювання внутрішньогрупових процесів, здійснення контролю і самоконтролю. Оцінка досягнень студента щодо організаторських умінь і здібностей повинна здійснюватися в оптимальних для нього умовах в сприятливому темпі і виявляти взаємодію таких компонентів освіти, як знання і вміння в конкретний період і здатність застосовувати їх на практиці.

Організаторські вміння формуються в процесі практичної підготовки фахівця-педагога. Доцільним є проведення “Методики оцінки організаторських здібностей”. Ми використовуємо двадцять питань, які сприяють виробленню організаторських педагогічних здібностей. Студент відповідає на них “так” або “ні”. Ми визначаємо рівень організаторських умінь майбутнього педагога. Кількість співпадаючих з дешифратором відповідей ми ділимо на 20 – максимально можлива кількість збігів. Якщо результат менше 0,55, то рівень організаторських умінь у студента низький; якщо результат розрахунків у студента менше 0,7, то рівень середній; більше 0,7 – високий [5, с. 5–7].

Процес визначення рівня організаторських умінь у студентів на практичному занятті розподіляється на такі складові: моніторинг розвитку психічного та інтелектуального рівня існуючих організаторських умінь; ознайомлення з результатами студентів; надання результатів на розгляд студентам; поглиблена психодіагностика результатів; забезпечення усвідомленої і відповідальної розробки шляхів, методів і засобів самовиховання організаторських умінь; дослідження і діагностика особливостей студентів, їх освітніх і спортивних потреб, професійних інтересів; консультаційна діяльність із учнями; моніторинг їх можливостей і здібностей.

Значну увагу ми звертаємо на розуміння студентами значення рівнів (високий, середній, низький) організаторських умінь для успішного подальшого професійного становлення і розробки шляхів, методів і способів самовиховання для переходу до більш високого рівня або його удосконалення. Робота над підвищенням рівня організаторських умінь передбачає розвиток мотиваційної сфери і психолого-педагогічної компетентності, профілактику виникнення особистісних проблем суб'єкта в організаторській діяльності, сприяння у вирішенні актуальних завдань навчання і практичних завдань. Розвиваючи емоційну чуттєвість, студенти розробляють шляхи, методи і засоби самовиховання

організаторських умінь. Формування організаторських умінь представлено системною діяльністю, в якій використовується принцип взаємозв'язку діагностичної та корекційно-розвиваючої діяльності.

Великий інтерес викликає у студентів тренінг з розвитку організаторських умінь, в процесі якого вони виявляють, що самовиховання організаторських умінь є їх простором життя, де вони можуть не тільки здобувати знання, а й розкривати, розвивати і реалізовувати себе, свої здібності, позитивні якості. Робота по формуванню організаторських умінь розвиває особистісні можливості, самоактуалізацію, ефективну реалізацію підвищених можливостей в майбутньому, в зрілій професійній діяльності фахівців. Організаторські вміння майбутнім педагогам потрібно виробляти за допомогою стимульного матеріалу: тести, тренінги, діагностику емоційного інтелекту, диспутів, усних журналів, відкритого мікрофону, ділових зустрічей і т. ін.

Аналіз механізму діяльності під час самовиховання організаторських здібностей у майбутніх тренерів свідчить про ступінь залучення їх духовних, фізичних, психологічних, інтелектуальних потенційних сил. Кожна зі складових виступає продуктивною силою в умовах специфічного змістовного наповнення психолого-педагогічного супроводу, виконує енергетично-інформаційне забезпечення особистості. Для успішного здійснення педагогічної діяльності вирішальне значення мають потреби студентів в самореалізації, інтересу до змісту діяльності, прагнення до вдосконалення свого морального обличчя [3].

Психолого-педагогічний супровід майбутніх тренерів може відбуватися під час фронтальної психологічної підготовки до спортивної та тренерської діяльності у закладі вищої освіти; психолого-педагогічної готовності до змагань, як спортсмена, так і тренера; особистісного психічного захисту від негативних впливів під час змагань; психологічної розрядки та оцінки своїх дій після змагання. Розвиток організаторських здібностей на практичних заняття з "Педагогічної майстерності" сприяють створенню у майбутнього тренера передумов для розвитку спортивно важливих якостей у себе і свого підопічного, які допомагають навчити спортсмена універсальним прийомам, що забезпечують перемогу; знайти сприятливу форму контакту із батьками і вихованцями. Організаторські педагогічні вміння надають тренеру можливості розуміти мету і завдання конкретної діяльності спортсменів, яких він готує і вміння донести це до батьків та вихованців; підібрати ефективні методи виявлення індивідуальних особливостей та сформулювати засоби і методи корекції неактуальних властивостей спортсмена; ненав'язливо контролювати спортивну роботу у тих, ким він керує; розвинути командний дух у спортсменів.

Висновки. Психолого-педагогічний супровід підготовки спортсменів ставить своїм завданням організацію планування професійного зростання, сформованості психологічної структури спортсмена, постійної готовності до тренерської діяльності. Забезпечення вирішенню завдань психолого-педагогічної підготовки в повній мірі відповідають організаторські педагогічні уміння тренера, які розвиваються під час самовиховання на заняттях з предмету “Педагогічна майстерність”. Сприятливий психолого-педагогічний супровід спортсмена враховує його прагнення міцної взаємодії спортсмена і тренера, забезпечує задоволення практично всіх устремлінь суб’єктів спортивної діяльності та створює психічну підготовленість до змагань.

Список використаних джерел:

1. Бойко, Г., 2012. ‘Психолого-педагогічний супровід спортивної діяльності осіб із порушеннями психофізичного розвитку в паралімпійському спорті : автореф. дис ... докт. пед. наук. 13.00.03’, К., 44 с.
2. Гринь, О., Воронова, В., 2015. ‘Система психологічного забезпечення підготовки спортсменів як проблема сучасної психології спорту’, *Спортивний вісник Придніпров’я*, № 3, С. 29–34.
3. Жукова, ГВ., Булгакова, ТМ., 2019. ‘Проблеми освіти під час формування морально-компетентнісних якостей особистості’, *Студентське самоврядування в системі академічної культури, Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих учених, 14-15 березня 2019 р. Вищий державний навчальний заклад України «Буковинський державний медичний університет»*, Чернівці, С. 107–108.
4. Ковальчук, В., Воронова, В., 2014. ‘Особливості професійного вигорання тренерів із різним професійним досвідом’, *Фізичне виховання, спорт і культура здоров’я у сучасному суспільстві : збірник наукових праць*, № 3 (27), С. 15–18.
5. Петровская, ТВ., Толкунова, ИВ., Смоляр, ИИ., 2013. ‘Педагогическое мастерство. Практикум : Учебное пособие’, К. : *Олимп. Лит.*, 112 с.
6. Петровська, ТВ., 2015. ‘Майстерність спортивного педагога : навч. Посіб’, К. : *НУФВСУ, вид-во «Олимп Література»*, 184 с.
7. Проценко, АА., 2018. ‘Формування професійної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури у процесі педагогічної практики : автореф. дис ... канд. пед. наук : 13.00.04’, Кропивницький, 24 с.
8. Семененко, І., Куцкир, М., 2014. ‘Психолого-педагогічний супровід спортсмена під час тренувань та змагань із хортингу’, *Теорія і методика хортингу*, Вип. 1, С. 118–126.
9. Фольварочний, І., 2018. ‘Психолого-педагогічний супровід професійного становлення магістра спортивного профілю’, *Актуальні проблеми психолого-педагогічного супроводу та розвитку суб’єктів*

спортивної діяльності: Матеріали I Всеукраїнської наукової конференції (м. Київ, 19 жовтня 2018 р.), Київ, С. 73–75.

10. Mospan, M., 2018. 'Criteria for the professional competence of the sports coach', *Актуальні проблеми психолого-педагогічного супроводу та розвитку суб'єктів спортивної діяльності: Матеріали I Всеукраїнської наукової конференції (м. Київ, 19 жовтня 2018 р.)*, Київ, С. 61–62.

References:

1. Boyko, H., 2012. 'Psykhologo-pedahohichnyy suprovid sportyvnoyi diyal'nosti osib iz porushennyamy psikhofizychnoho rozvytku v paralimpiys'komu sporti : avtoref. dys ... dokt. ped. nauk. 13.00.03 (Psychological and pedagogical support of sports activity of persons with violations of psychophysical development in Paralympic sport: the dissertation author's abstract of the doctor of pedagogical sciences 13.00.03)', K., 44 s.
2. Hryn', O., Voronova, V., 2015. 'Systema psikhologichnoho zabezpechennya pidhotovky sport-smeniv yak problema suchasnoyi psikhohiyi sportu (The system of psychological support for the preparation of athletes as a problem of contemporary sports psychology)', *Sportyvnyy visnyk Prydniprova, № 3*, S. 29–34.
3. Zhukova, HV., Bulhakova, TM., 2019. 'Problemy osvity pid chas formuvannya moral'no-kompetentnisnykh yakostey osobystosti (Problems of education during the formation of moral and competency personality traits)', *Student-s'ke samovryaduvannya v systemi akademichnoyi kul'tury, Materialy IV Mizhnarodnoyi naukovopraktychnoyi konferentsiyi studentiv ta molodykh uchenykh, 14-15 bereznya 2019 r. Vyshchyy derzhavnyy navchal'nyy zaklad Ukrayiny «Bukovyns'kyj derzhavnyy medychnyy universytet»*, Chernivtsi, S. 107–108.
4. Koval'chuk, V., Voronova, V., 2014. 'Osoblyvosti profesiynoho vyhorannya treneriv iz riznym profesiynym dosvidom (Peculiarities of professional burnout of trainers with different professional experience)', *Fizychnye vykhovannya, sport i kul'tura zdorov'ya u suchasnomu suspil'stvi : zbirnyk naukovykh prats', № 3 (27)*, S. 15–18.
5. Petrovskaya, TV., Tolkunova, IV., Smolyar, II., 2013. 'Pedagogicheskoye masterstvo. Praktikum : Uchebnoye posobiye (Pedagogical skill. Workshop : a manual)', K. : *Olimp. Lit.*, 112 s.
6. Petrovs'ka, TV., 2015. 'Maysternist' sportyvnoho pedahoha : navch. posib (Skill of sports teacher : a manual)', K. : *NUFVSU, vyd-vo «Olimp Literatura»*, 184 s.
7. Protsenko, AA., 2018. 'Formuvannya profesiynoyi kompetentnosti maybutnykh vchyteliv fizychnoyi kul'tury u protsesi pedahohichnoyi praktyky : avtoref. dys ... kand. ped. nauk : 13.00.04 (Formation of professional competence of future teachers of physical culture in the process of pedagogical practice: the author's abstract of the dissertation of the candidate of pedagogical sciences: 13.00.04)', *Kropyvnyts'kyj*, 24 s.

8. Semenenko, I., Kutskyr, M., 2014. 'Psykhologo-pedahohichnyy suprovid sport-smena pid chas trenuvan' ta zmahan' iz khortynhu (Psychological and pedagogical support of an athlete during training and competitions on horting)', *Teoriya i metodyka khortynhu, Vyp. 1*, S. 118–126.
9. Fol'varochnyy, I., 2018. 'Psykhologo-pedahohichnyy suprovid profesiynoho stanovlennya mahistra sportyvnoho profilyu (Psychological and pedagogical support of the professional formation of a master's degree in sports)', *Aktual'ni problemy psykhologo-pedahohichnoho suprovodu ta rozvytku sub'yektiv sportyvnoyi diyal'nosti: Materialy I Vseukrayins'koyi naukovoyi konferentsiyi (m. Kyiv, 19 zhovtnya 2018 r.)*, Kyiv, S. 73–75.
10. Mospan, M., 2018. 'Criteria for the professional competence of the sports coach', *Aktual'ni problemy psykhologo-pedahohichnoho suprovodu ta rozvytku sub'yektiv sportyvnoyi diyal'nosti: Materialy I Vseukrayins'koyi naukovoyi konferentsiyi (m. Kyiv, 19 zhovtnya 2018 r.)*, Kyiv, S. 61–62.